

Славицька А. К.,
кандидат юридичних наук,
Народний депутат України Верховної Ради України

СУБ'ЄКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

SUBJECTS OF PROVIDING OF IMPLEMENTATION OF ANTI-CORRUPTION POLICY

Статтю присвячено висвітленню питань, пов'язаних із виокремленням кола суб'єктів, яких уповноважено на забезпечення реалізації антикорупційної політики та дослідженню обсягу їх компетенції.

Визначено, що адміністративно-правове забезпечення реалізації антикорупційної політики первинно полягає у діяльності суб'єктів, яких уповноважено виконувати державну програму антикорупційної стратегії та застосовувати заходи запобігання корупції у межах відповідної антикорупційної програми.

Віднесено до кола суб'єктів, яких уповноважено на забезпечення реалізації антикорупційної політики: 1) Національне агентство з питань запобігання корупції; 2) уповноважені підрозділи (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції при органах державної влади (наприклад, Офісі Президента України, Апараті Верховної Ради України, Секретаріаті Кабінету Міністрів України, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; апаратах Ради національної безпеки і оборони України, Рахункової палати, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, Конституційного Суду України, Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; секретаріатах Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; апаратах та територіальних органах міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України (крім Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства тощо)); 3) уповноважені юридичних осіб; 4) тих, які сприяють суб'єктам забезпечення реалізації антикорупційної політики через наявність інформаційних, координаційних і правових зв'язків (наприклад, комерційні та некомерційні організації, підприємства, установи; громадські, міжвідомчі та місцеві комісії; асоціації, фонди; політичні партії; громадські організації; засоби масової інформації; профспілки, тощо).

Наголошено на необхідності розрізнення суб'єктів, які забезпечують реалізацію антикорупційної політики та суб'єктів, які уповноваженні здійснювати заходи по запобіганню корупції чи притягувати до відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією. Зазначено, що основна їх відмінність полягає в повноваженнях та функціях, які направлені на різні аспекти антикорупційної діяльності.

Доведено, що повноваження та функції суб'єктів, які забезпечують реалізацію антикорупційної політики (на відмінно від суб'єктів, які уповноваженні здійснювати заходи по запобіганню корупції чи притягувати до відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією), спрямовано на забезпечення реалізації антикорупційної політики через формування єдиних антикорупційних принципів, аналізу та оцінки корупційних ризиків, моніторингу запобігання корупції та впровадження подальших змін, що сприятимуть викориненню корупції.

Ключові слова: антикорупційна політика, забезпечення, реалізація, інституційний механізм, стратегія, суб'єкти, Національне антикорупційне бюро України, уповноважені підрозділи, юридичні особи.

The article is devoted to the issues on the selection of the range of entities authorized to providing the implementation of anti-corruption policy and the study of the scope of their competence.

It is determined, the administrative and legal support for the implementation of anti-corruption policy primarily consists of the activities of entities authorized to implement the state program of anti-corruption strategy and apply anti-corruption measures within the relevant anti-corruption program.

Referred to the range of entities authorized to provide the implementation of anti-corruption policy: 1) National Agency for the Prevention of Corruption; 2) authorized units (persons) for the prevention and detection of corruption in public authorities (for example, the Office of the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Secretariat of the Verkhovna Rada Commissioner for Human Rights; Accounting Chamber, Supreme Court The Supreme Anti-Corruption Court, the Constitutional Court of Ukraine, the National Bank of Ukraine, the Deposit Guarantee Fund for Individuals; secretariats of the High Council of Justice, the High Qualifica-

tions Commission of Judges of Ukraine; apparatus and territorial bodies of ministries, other central executive bodies and state bodies whose jurisdiction extends to the entire territory of Ukraine (except the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the National Agency, etc.); 3) authorized legal entities; 4) those that assist the subjects of anti-corruption policy through the availability of information, coordination and legal relations (for example, commercial and non-commercial organizations, enterprises, institutions, public, interagency and local commissions, associations, foundations, political parties, public organizations, media, trade unions, etc.).

There is emphasized, the need to distinguish between entities that ensure the implementation of anti-corruption policy and entities that are authorized to take measures to prevent corruption or prosecute for corruption offenses and corruption-related offenses. It is noted that their main difference is in the powers and functions that are aimed at various aspects of anti-corruption activities.

It is proved that the powers and functions of entities that ensure the implementation of anti-corruption policy (as opposed to entities that are authorized to take measures to prevent corruption or prosecute for corruption offenses and corruption-related offenses), aimed at ensuring implementation of anti-corruption policy through the formation of common anti-corruption principles, analysis and assessment of corruption risks, monitoring the prevention of corruption and the implementation of further changes that will help eradicate corruption.

Key words: *anti-corruption policy, provision, implementation, institutional mechanism, strategy, entities, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, authorized subdivisions, legal entities.*

Постановка проблеми. Динаміка розвитку суспільних відносин, з'явлення нових корупційних схем, обрання Україною курсу в напрямку євроінтеграції – зумовили поступове розширення кола суб'єктів, до компетенції яких віднесено боротьба, запобігання та протидія корупції. В останні роки в Україні створено нові державні органи, сферою діяльності яких є антикорупційна діяльність, або похідна їй. Зокрема, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Агентство з розшуку та менеджменту активів та ін. З огляду на зазначене, виникає необхідність чіткого розмежування компетенції між відповідальними за цей напрямок суб'єктами, а також проведення систематизації їхніх повноважень. Особливу увагу в цьому напрямку, слід приділяти виокремленню суб'єктів, до компетенції яких віднесено забезпечення реалізації антикорупційної політики, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підкреслюючи недостатність наукових праць у досліджувальній тематиці, необхідно зазначити, що окремі аспекти засад державної антикорупційної політики, характеристика деяких суб'єктів забезпечення реалізації антикорупційної політики зроблено провідними вченими в сфері адміністративного та права, зокрема такими, як: О.Р. Дашковська, Ю.В. Дем'янчук, С.А. Задорожній, О.В. Клок, Т.О. Коломоєць, Д.Г. Михайленко, Р.О. Рева, В.В. Нонік, Т.В. Хабарова, М.І. Хавронюк та ін. Деякі аспекти діяльності суб'єктів антикорупційної діяльності, були та залишаються предметом дискусій

багатьох вітчизняних та іноземних науковців. Однак, постійна зміна характеру корупційних порушень та ризиків, недосконалість діючого законодавства, реорганізаційні зміни в системі органів державної влади, безперечно, зумовлюють виникнення нових суперечливих питань, які потребують подальшого вирішення, а також проведення аналізу причин та можливих наслідків від корупційних діянь. Водночас, не зважаючи на значну кількість наукових праць в сфері антикорупційної діяльності, дослідженню питання суб'єктів забезпечення реалізації антикорупційної політики приділено недостатньо уваги.

Метою статті є виокремлення суб'єктів, яких уповноважено на забезпечення реалізації антикорупційної політики; здійснення порівняльного аналізу, а також визначення критеріїв для відмежування від інших категорій суб'єктів антикорупційної сфери.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правове забезпечення реалізації антикорупційної політики первинно полягає у діяльності суб'єктів, яких уповноважено виконувати державну програму антикорупційної стратегії та застосовувати заходи запобігання корупції у межах відповідної антикорупційної програми. Для того, щоб встановити коло суб'єктів із зазначеною компетенцією, звернемось до аналізу положень Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закону) [1], в яких вказано, що:

на Національне агентство з питань запобігання корупції покладено повноваження щодо розробки проєктів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, здійснення моніторингу, координації та оцінки ефек-

тивності виконання Антикорупційної стратегії; підготовки та подання проекту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики; організації застосування досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції і т.д. (ст. 11 Закону);

на уповноважені підрозділи (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції при органах державної влади (наприклад, Офісі Президента України, Апараті Верховної Ради України, Секретаріаті Кабінету Міністрів України, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; апаратах Ради національної безпеки і оборони України, Рахункової палати, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду, Конституційного Суду України, Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; секретаріатах Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; апаратах та територіальних органах міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України (крім Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства тощо)) покладено повноваження щодо організації роботи з оцінки корупційних ризиків у діяльності відповідного органу, підготовки заходів щодо їх усунення, внесення керівнику такого органу відповідних пропозицій чи надання методичної та консультативної допомоги з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції (ст. 13¹ Закону). Деталізація статусу вказаних уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції здійснюється відповідним положенням, яке розробляється на підставі наявного Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2021 р. № 277/21 [2]. До прикладу, їх компетенцію, крім іншого, формує діяльність по забезпеченню підготовки антикорупційної програми відповідного органу (іншого документа за результатами оцінки корупційних ризиків та визначення заходів з їх усунення – для відповідного органу, який не має обов'язку затверджувати антикорупційну програму), змін до неї, подання її на погодження та моніторинг її виконання;

на уповноважених юридичних осіб, які в обов'язковому порядку мають бути утворені відповідно до ст. 62 Закону [1], покладено окремі повноваження з забезпечення реалізації антикорупційної політики у діяльності відповідної юридичної особи.

Окремо, можливо виокремити тих суб'єкти, які сприятимуть суб'єктам забезпечення реалізації антикорупційної політики через наявність інформаційних, координаційних і правових зв'язків. В якості прикладу можуть слугувати комерційні та некомерційні організації із різними формами власності, підприємства та установи, громадські, міжвідомчі та місцеві комісії, асоціації і фонди; політичні партії і масові громадські організації, що діють на основі статутів і положень та мають вертикальну і горизонтальну структуру на різних рівнях; засоби масової інформації; об'єднання та молодіжні формування; профспілки; громадські організації і формування, створювані на добровільних засадах тощо [3, с. 96].

З огляду на зазначене, до основних суб'єктів, які забезпечують реалізації антикорупційної політики пропонуємо відносити: 1) Національне агентство з питань запобігання корупції; 2) уповноважені підрозділи (особи) органів державної влади; 3) уповноважених юридичної особи.

Водночас, слід розрізняти суб'єктів, які забезпечують реалізацію антикорупційної політики та суб'єктів, які уповноваженні здійснювати заходи по запобіганню корупції чи притягувати до відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією. Основна їх відмінність полягає в повноваженнях та функціях, які направлені на різні аспекти антикорупційної діяльності. Зокрема, суб'єкти, які забезпечують реалізацію антикорупційної політики уповноважені на відмінно від інших на формування єдиних антикорупційних принципів, аналіз та оцінку корупційних ризиків, моніторинг запобігання корупції та впровадження подальших змін, що сприятимуть викоріненню корупції.

В свою чергу, В. Дем'янчук пропонує власну градацію суб'єктів антикорупційної політики, критерієм поділу якої є завдання та повноваження цих інституцій у формуванні та реалізації антикорупційної політики. З огляду на зазначене, науковець до першої групи відносить суб'єктів, що формують антикорупційну політику (визначають головні пріоритети в зазначеній

сфері; здійснюють законодавче забезпечення, координацію спільних зусиль інших суб'єктів, а також контроль реалізації засад антикорупційної політики). Другу групу – складають суб'єкти, що задіяні у реалізації антикорупційної політики: спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції; інші центральні органи виконавчої влади загальної компетенції. Третю групу – судові органи загальної та конституційної юрисдикції. До четвертої групи віднесено – суб'єктів з повноваженнями учасника антикорупційних заходів: юридичні особи публічного та приватного права в частині розробки та вжиття заходів, які є необхідними та обґрунтованими для запобігання і протидії корупції у діяльності цих юридичних осіб; громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники діяльність яких пов'язана із заходами щодо запобігання корупції; засоби масової інформації; окремі громадяни [4, с. 97].

З огляду на багатоаспектність інституційного механізму, набуває актуальності питання здійснення подальших наукових розвідок тематики правового статусу кожного із зазначених суб'єктів, уповноважених на забезпечення реалізації антикорупційної політики.

Висновки. У статті виокремлено основних суб'єктів, які забезпечують реалізацію антикорупційної політики, до яких запропоновано віднести: Національне агентство з питань запобігання корупції; уповноважені підрозділи (особи) органів державної влади; уповноважених юридичної особи.

Акцентовано увагу на тому, що суб'єкти забезпечення реалізації антикорупційної політики не є тотожними до суб'єктів, які уповноваженні здійснювати заходи по запобігання корупції чи притягувати до відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1893-IX. Дата оновлення: 09.12.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 20.03.2022).
2. Про затвердження типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2021 р. № 277/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0914-21#n14> (дата звернення: 20.03.2022).
3. Дем'янчук Ю.В. Сучасні адміністративно-правові засоби запобігання та протидії корупції у системі державної служби України. *Право та інновації*. 2016. № 4 (16). С. 92–97.
4. Дем'янчук В. Поняття та види суб'єктів антикорупційної політики в Україні. *Development of Jurisprudence Problems and Prospects*. с. 95-97. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/6292/1/33.pdf> (дата звернення: 20.04.2022).